

3.1 Bestyrelsens beretning 2019

Delegeretmøde i Grønlands Erhverv (GE) lørdag den 23. marts 2019

Grønland er uigenkaldeligt på vej mod selvstændighed. Sådan lød den allerførste sætning i den koalitionsaftale, der var det politiske grundlag for Naalakkersuisut, da Grønlands Erhverv havde delegeretmøde i marts 2017.

Koalitionen var en samlingsregering; den bestod af Siumut, Inuit Ataqatigiit og Partii Naleraq med Siumuts Kim Kielsen i spidsen. Koalitionen markedsførte sig selv med fokus på stabilitet og selvstændighed. Der blev oprettet et nyt departement for selvstændighed - de tre partier i koalitionen ville skrive en ny grønlandsk grundlov allerede i 2018.

Men på afgørende punkter var koalitionspartierne uenige. Samarbejdet var kun muligt, fordi de tre partier sparkede striden om uran i Kuannersuit-fjeldet i Narsaq til hjørne. Inuit Ataqatigiit var – og er – lodret imod uranudvinding, mens Siumut var – og er – positive over for uranminer, hvis uranen kan udvindes under forsvarlige miljøforhold.

Striden om uran har splittet de politiske partier og befolkningen i mange år. Striden er fortsat uforløst. Skiftende koalitioner har udskudt det politiske slagsmål, indtil mineselskabet Greenland Minerals ansøger om tilladelse til at udvinde uran. Det er en politisk manøvre, som er velkendt. De folkevalgte i Inatsisartut og medlemmerne af Naalakkersuisut har til alle tider haft svært ved at træffe kontroversielle beslutninger, som kan sætte den folkelige opbakning på spil. Og politikernes vægelsind smitter af på centraladministrationen, som til tider kan være meget tung at danse med.

Treparti-koalitionen holdt sammen indtil valget til Inatsisartut i april 2018. Valgresultatet gav på ny Kim Kielsen mulighed for at danne regering. Den kom til at bestå af Siumut, Partii Naleraq, Atassut og Nunatta Qitornai, men koalitionen holdt kun nogle få måneder. Partii Naleraq levede ikke op til den nødvendige loyalitet i et regeringssamarbejde. Tværtimod agerede partiets politiske ordfører, Jens Napaattooq, ofte som opposition til den koalition, partiet var en del af.

De nye lufthavne i Nuuk og Ilulissat blev den afgørende brudflade. Partii Naleraq var imod 2200 meter lange landingsbaner i de to byer. Allerede under den ekstraordinære sommersamling i Inatsisartut blokerede partiet for en principbeslutning om lufthavns pakken og fremtvang derved en udskydelse af beslutningen til den ordinære efterårssamling.

Partii Naleraq fik nok, da Kim Kielsen i september overrumplede alt og alle med en aftale med statsminister Lars Løkke Rasmussen om dansk engagement i lufthavnsprojektet og styrket erhvervssamarbejde mellem Grønland og Danmark.

Partii Naleraq smækkede med døren og udløste dramatik og en langvarig politisk krise. Kim Kielsen måtte igen forhandle med de øvrige partier i Inatsisartut og forsøge at danne en ny koalition. Kielsen indledte sine sonderinger med forhandlinger med Inuit Ataqatigiit, som imidlertid hurtigt

afbrød regeringsforhandlingerne. Partiet begrundede sin holdning til regeringsdannelsen med, at indre splid i Siumut umuliggjorde et tillidsfuldt samarbejde med partiet.

Da trådte Demokraterne og partiformand Niels Thomsen i karakter. Forhandlinger mellem Demokraterne og de tre tilbageblevne partier i koalitionen – Siumut, Atassut og Nunatta Qitornai – førte til, at de nævnte partier dannede en mindretalskoalition med Demokraterne som parlamentarisk støtteparti.

Politisk hviler den nye koalition på en forholdsvis kortfattet koalitionsaftale med titlen "Nunarput – i udvikling – med plads til alle". Aftalen er nedfældet på otte sider; til sammenligning var den hidtidige koalitionsaftale et digert værk på 350 punkter, som ikke blot markerede ønsket om en hidtil uset grad af detailstyring af det grønlandske samfund, men samtidig afslørede en opsigtsvækkende mangel på politisk dømmekraft og manglende erkendelse af det politisk/administrative systems evne til eksekvering.

Demokraterne tog sig godt betalt for rollen som støtteparti. Frem for alt fik partiet garanti for, at lufthavns pakken (inkl. Danmarks engagement) ville blive endeligt besluttet på Inatsisartuts efterårssamling i 2018, så den udsatte udbudsrunder kunne sættes i værk. Desuden blev parterne enige om, at forberedelsen af den varslede ny fiskerilov skulle behandles i en kommission, hvor erhvervet skulle medvirke. Og så fik den omdiskuterede alkohollov et skud for boven

Finansloven for 2019

Demokraterne fik også indflydelse på finansloven for 2019. Bl.a. fik partiet fjernet et forslag i den tidligere koalitions forslag til finanslov om en bevilling på 48 millioner kroner til olieeftersforskning. Pengene blev i stedet øremærket til den grønlandske idræt.

I det hele taget var partiformand Niels Thomsen under andenbehandlingen af finansloven stærkt utilfreds med det udspil, som den tidligere koalition havde fremlagt. Han kaldte forslaget uambitiøst og forlangte ændringsforslag med markante besparelser og effektiviseringer i den offentlige administration. Kravet var, at finansloven for 2019 skulle operere med et stort millionoverskud både for 2019 og for budgetoverslagsårene, så der kunne lægges penge til side til magre år.

Niels Thomsen lagde sig tæt op af de synspunkter, som bl.a. Økonomisk Råd og GE flere gange har fremsat, nemlig at de seneste års højkonjunktur bør bruges til at konsolidere landskassen – altså lægge penge til side til dårlige tider; et beskedent overskud på finansloven er ikke nok.

Finansloven for 2019 blev vedtaget af et stort flertal i Inatsisartut, da Inuit Ataqatigiit gik med i den endelige aftale. Og Niels Thomsen fik ikke indfriet sit krav om et stort millionoverskud.

GE betegnede i en kommentar finansloven som "ufærdig". En finanslov, som afspejler lang tids politisk turbulens og ustabilitet. En finanslov, som viser, at Naalakkersuisut vil så meget, men ikke anviser konkrete veje til at nå målsætningerne. En finanslov, der ikke tydeliggør, hvordan Naalakkersuisut vil nå frem til resultaterne.

Med vedtagelsen af finansloven anerkendte Naalakkersuisut og et flertal i Inatsisartut ganske vist, at administrationsudgifterne i Selvstyret er for høje. Der mangler bare konkrete løsningsforslag til, hvordan man skal spare på områderne. Naalakkersuisut vil for eksempel digitalisere store områder, og det koster mange penge og kan give mange problemer, som der ikke er taget højde for.

I 2017 var der 10.536 fuldtidsbeskæftigede i det offentlige (2016: 10.254). Der var 3.974 fuldtidsbeskæftigede i Selvstyret og 6.562 fuldtidsbeskæftigede i kommunerne. I alt er der tale om en vækst på 2,8 procent fra 2016 til 2017 i antal fuldtidsbeskæftigede (282). Væksten er størst med 3,6 procent i kommunerne og 1,4 procent i Selvstyret.

I dag lægger den offentlige sektor beslag på cirka 40 procent af arbejdsstyrken, og denne andel vokser, endda inden der er taget højde for de mange vakante stillinger i den offentlige sektor samt behovet for flere ansættelser ved hjemtagning af de 32 forvaltningsområder, der endnu ikke er hjemtaget i henhold til selvstyreloven.

Aktuel politisk status

Som det fremgår af indledningen til denne beretning har perioden siden delegeretmødet i 2017 været præget af politisk turbulens. Skiftende koalitioner og ministre, der er gået ind og ud af svingdøren – eksempelvis er Naalakkersuisoq for fiskeri og fangst blevet udskiftet hele otte gange siden 2013.

I en kommentar til Kim Kielsens nye mindretalskoalition opfordrede GE i oktober 2018 til dialog og brobygning. Organisationen gjorde gældende, at dannelsen af mindretalskoalitionen måtte føre til et stop for den perspektivløse blokpolitik, som har hjemsøgt grønlandsk politik i mange år. Kielsen og hans hold måtte være tvunget til at orientere sig konstruktivt mod alle partier i Inatsisartut – også selv om koalitionen med støtte fra Demokraterne var sikret et parlamentarisk flertal på flere meget væsentlige områder.

I åbningstalen ved Inatsisartuts efterårssamling udtrykte Kim Kielsen glæde over, at der "igen er skabt et grundlag for samarbejde i Inatsisartut". Grønlands Erhverv tolkede Kielsens ord som et forsøg på at række ud mod oppositionen, og opfordrede oppositionspartierne til at tage positivt imod denne invitation. GE's synspunkt er, at den nye parlamentariske situation med en mindretalskoalition åbner mulighed for at etablere et samarbejdende folkestyre, hvor snævre partiinteresser nedtones. Det kræver, at partierne tager sig sammen og erkender deres ansvar for land og folk. Det kræver frem for alt politisk håndværk.

Dialog og politisk brobygning er nødvendig, for selvom det er gode tider for Grønland med økonomisk vækst og høj beskæftigelse, er der meget store uløste problemer, som kræver politiske beslutninger og markante reformer. Brede politiske forlig kan gøre reformerne langtidsholdbare, og den stabilitet har Grønland brug for.

Grønlands Erhverv har derfor med tilfredshed noteret, at koalitionsaftalen mellem Siumut, Atassut og Nunatta Qitornai bekræfter, at Naalakkersuisut efter et grundigt kommissionsarbejde med inddragelse af fiskeriets interessenter vil arbejde for et nationalt kompromis om fiskerilovgivningen.

Grønlands Erhverv mener, at koalitionsaftalen og koalitionen aftale med Demokraterne om at sikre en langtidsholdbar løsning for vores vigtigste erhverv er et godt signal, også i forhold til investorer i andre erhverv, der vil have vished for stabile politiske rammebetingelser. Vi har opfordret alle partier i Inatsisartut til at forholde sig konstruktivt til det kommende arbejde med fiskeriloven.

For at fremme processen mod et nationalt kompromis har GE udarbejdet et konkret forslag til kommissorium for fiskerikommissionen, som er fremsendt til Naalakkersuisoq for Fiskeri og Fangst, men i skrivende stund (primo februar 2019) har Naalakkersuisut endnu ikke besluttet kommissionens endelige sammensætning, og der foreligger intet kommissorium. Det er klart utilfredsstillende at Naalakkersuisut tøver med kommissionsarbejdet og derved forlænger uvisheden om de fremtidige rammebetingelser for fiskerierhvervet.

Det går godt i Grønland. Den økonomiske vækst og den høje aktivitet afspejles i stor mangel på både faglært og ufaglært arbejdskraft. Det er en kæmpe udfordring for virksomhederne, som der skal gives et politiske svar på. Grønlands Erhverv anbefaler, at Naalakkersuisut lempet adgangen til rekruttering af udenlandsk arbejdskraft i stedet for at vanskeliggøre rekruttering yderligere. Vi noterer i den forbindelse med tilfredshed statsminister Lars Løkke Rasmussens signaler om at medvirke til, at den danske myndighedsbehandling bliver gjort mere smidig.

På langt sigt er det en slagkraftig uddannelsesreform, der skal styrke rekruttering af lokal faglært arbejdskraft. Det er i den forbindelse klart utilfredsstillende, at Selvstyrets uddannelsesdepartement reelt ikke inddrager organisationerne i det reformarbejde, der er sat i gang. Grønlands Erhverv er kritisk over for den langsomhed, som præger reformarbejdet og ikke mindst manglen på konkrete og målbare resultater af initiativer i folkeskolen.

Grønlands økonomiske situation

Copenhagen Economics konkluderede i sin konjunkturundersøgelse for 1. halvår 2018, at den grønlandske økonomi i det sidste årti er vokset mere end dobbelt så hurtigt som både den danske og den europæiske økonomi. Væksten er særligt drevet af fiskeriet og serviceerhverv som forsyning, tele og banker.

Trods en udbredt optimisme i Copenhagen Economics' konjunkturundersøgelse, indikerede de foreløbige statistiske oplysninger, at væksten kunne bøje af i 2018.

Værdien af indhandlingen i første halvår 2018 og virksomhedernes forventninger til andet halvår indikerede, at fiskeriet ville fortsætte på samme gunstige niveau i 2018 som i de foregående år. Derimod var der tegn på tilbagegang i byggeriet i 2018 i forhold til 2017. Selvstyrets byggeri via Anlægs- og Renoveringsfonden og importen af byggematerialer var på et lavt niveau i første halvår af 2018.

Trods en stagnerende turisme og et vigende privatforbrug i første halvår 2018, var der optimisme hos virksomhederne inden for serviceerhvervene.

Men mens ledigheden ser ud til at falde for fjerde år i træk, stiger virksomhedernes arbejdskraftmangel. Arbejdskraftmanglen er størst i fiskerisektoren og i hovedstaden. Presset på arbejdsmarkedet kan bremse væksten, og nye tiltag, som øger arbejdsudbuddet, vil kunne bidrage til at forlænge højkonjunkturen.

Strukturproblemer på arbejdsmarkedet

Den aktuelle konjunktursituation illustrerer tydeligt strukturproblemerne på arbejdsmarkedet. Det er et paradoks, at mange jobparate personer har behov for offentlig forsørgelse i en situation med stor mangel på arbejdskraft. Samtidig er mange underbeskæftigede med få timer eller beskæftigelse i en mindre del af året. Ledighedsproblemerne og lav beskæftigelse er i høj grad knyttet til mangel på kvalifikationer efterspurgt i arbejdsmarkedet, men begrænset mobilitet på tværs af landet og beskedne økonomiske gevinster ved at arbejde bidrager også.

Den geografiske mobilitet på arbejdsmarkedet er beskeden. Der er ikke klare tegn på afvandring fra byer med relativ høj ledighed til byer med bedre beskæftigelsesmuligheder. Den geografiske barriere er således en væsentlig bindende begrænsning for at øge beskæftigelsen.

For mange er der kun et beskedent økonomisk incitament til at være i beskæftigelse. Det skyldes det såkaldte samspilsproblem mellem beskatning og tildelingskriterierne for sociale ydelser. Offentlig hjælp, børnetilskud, boligsikring og daginstitutionstakster afhænger blandt andet af indkomsten for at målrette disse ydelser til de økonomisk dårligst stillede. Det betyder imidlertid også, at en indkomstfremgang – ved at finde et arbejde eller arbejde mere – udløser en reduktion af disse ydelser. Sammenholdt med den generelle beskatning betyder det, at en indkomstfremgang i mange situationer ikke øger rådighedsbeløbet. Den samlede effektive marginalbeskatning kan derfor være ganske høj og i nogle tilfælde 100 procent.

For en enlig med to børn øges rådighedsbeløbet først ved et arbejde med en indkomst over cirka 93.000 kroner, mens det for et par med to børn først sker ved en samlet indkomst for parret på cirka 132.000 kroner. Den sammensatte marginalskat er derfor på 100 procent. Beskatning samt reduktion af forskellige sociale ydelser gør, at rådighedsbeløbet ikke øges ved en indkomstfremgang. Indretningen af de sociale ydelser fjerner således det økonomiske incitament til at tage lavtlønnede eller kortvarende jobs.

For en enlig uden børn med en indkomst på 200.000 kroner vil en fremgang i indkomsten på f.eks. 1.000 kroner kun øge rådighedsbeløbet med 160 kroner efter skattebetalingen og aftrapning af tilskud og sociale ydelser. Den sammensatte marginalskat er på 84 procent, og gevinsten ved at arbejde mere eller finde et nyt og bedre betalt job er beskeden. Hvis den enlige har to børn vil den sammensatte marginalskat være lidt lavere, 64 procent, men til gengæld vil aftrapningen af tilskud og ydelser ske over et længere indkomstinterval.

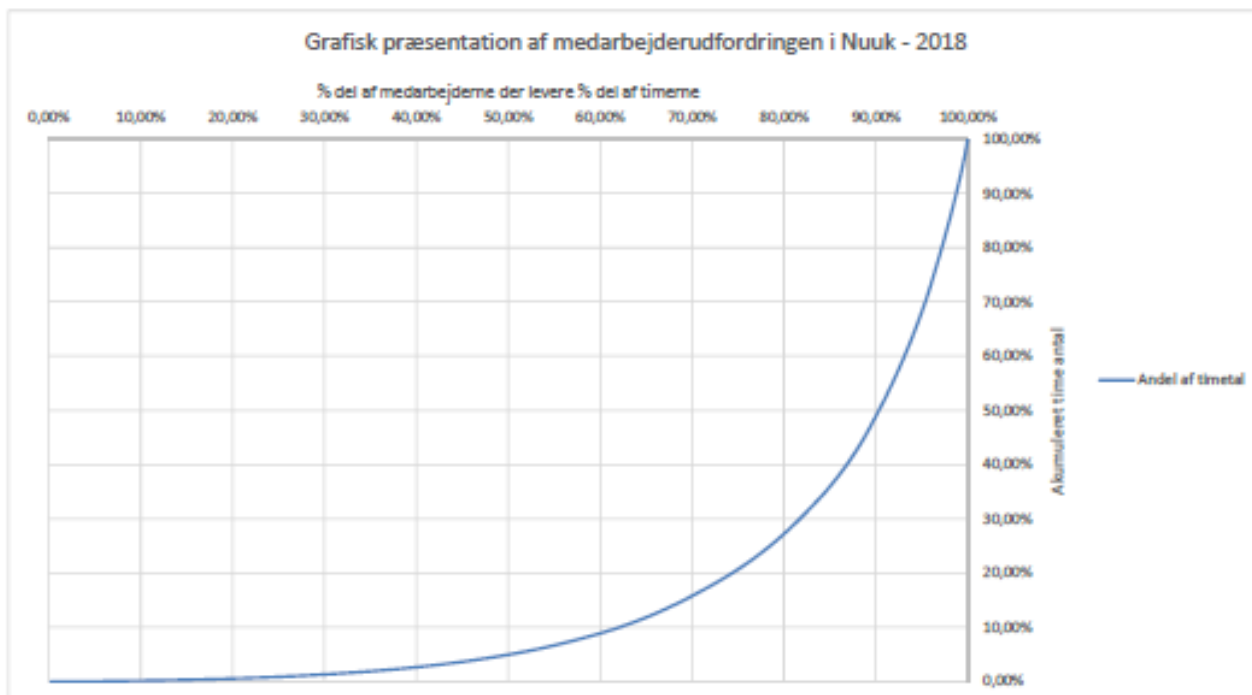
Store grupper har reelt intet eller kun et beskedent økonomisk incitament til at være i beskæftigelse, at arbejde mere, eller at flytte efter et arbejde. Det er en væsentlig barriere for at øge beskæftigelsen. I den politiske debat har der været fremsat forslag om et beskæftigelsesfradrag eller en jobpræmie for at mindske disse problemer. Der kan være

argumenter for at indføre sådanne ordninger, men GE mener, at det i givet fald bør ske som en del af en samlet reform af de sociale ydelser for at mindske samspilsproblemerne. Der er tale om et kompliceret samspil mellem mange ordninger, og en holdbar løsning af problemerne kræver en sammenhængende reform på området.

Een ting ligger dog fast: Tilsammen indebærer de strukturelle udfordringer en alarmerende lav produktivitet, hvor personaleomsætningen er foruroligende høj.

En af GE's store medlemsvirksomheder i Nuuk opdagede i forbindelse med beregningen af feriepenge, at virksomheden med cirka 170 årsværk havde haft over 800 ansatte. De skræmmende tal afslører, at virksomheden til hvert årsværk har haft cirka seks ansatte. Men problemet er ikke begrænset til denne ene virksomhed; mønstret kendes i de fleste virksomheder.

Nedenstående diagram illustrerer problemet i den omtalte virksomhed. Diagrammet viser, at 20 procent af medarbejderne leverer 80 procent af timerne. Og 50 procent af medarbejderne har mindre end to ugers arbejde på et år.

Virksomhederne ser de bekymrende tal som en trussel mod virksomhedernes udvikling. Problemet koster hvert år erhvervslivet et trecifret millionbeløb, og det kolter sikkert samfundskassen ligeså meget. Derfor vil GE tage initiativ til et større analysearbejde for at kortlægge de enkelte medarbejders ageren på arbejdsmarkedet, sociale forhold etc.

SIK har allerede givet positivt tilsagn om at medvirke til analysearbejdet, og vi vil kontakte Selvstyret og kommunerne for at få den offentlige sektor med i undersøgelsen, som ikke skal bruges til at pege fingre, men søge mønstre, der vil gøre alle parter i stand til at finde de rigtige indsatsområder.

Økonomisk Råd og Grønlands Statistik er villig til at give nyttige input, men GE vil nu kontakte VIVE (Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd) og eventuelt andre institutioner for at få genereret de datasæt, der skal til, så de i samarbejde med Grønlands Statistik kan lave analysen, så vi kan bruge alle relevante data. Det forventes, at analysearbejde vil vare mindst et halvt år.

Økonomisk Råd: Optimisme – med forbehold

Økonomisk Råd vurderer i sine kommentarer til den økonomiske udvikling, at de gode konjunkturer fortsætter. Den gennemsnitlige vækst har været 3,5 procent i årene 2014-2017, og ventes i 2018 at blive på omkring tre procent. Udviklingen i fiskeriet, særligt rejefiskeriet, har været en væsentlig drivkraft på grund af en gunstig prisudvikling og stigende fangstmængder (rejer). Aktuelt øges aktiviteten også af et stigende privatforbrug samt øgede investeringer og råstofaktiviteter.

Fremgangen er ledsaget af et betydeligt fald i antallet af registrerede arbejdssøgende. På mange områder - fagligt og geografisk - er der tegn på mangel på arbejdskraft. Ledigheden er nu på et niveau, hvor yderligere fald ikke kan forventes som følge af øget aktivitet i økonomien. Mangel på arbejdskraft er således en begrænsende faktor, og selvom der er muligheder for at tiltrække udenlandsk arbejdskraft, er der en reel risiko for overophedning. Strukturelle problemer – kvalifikationer, geografisk og økonomiske incitamenters – er den begrænsende faktor for at øge beskæftigelsen yderligere.

Finanspolitisk holdbarhed

De gode konjunkturer afspejler sig i de offentlige finanser. Landskassen har haft overskud i årene 2015-2017 og ventes også at få et overskud i 2018. Kommunernes økonomi er mindre god, og foreløbige opgørelser viser, at kun Qeqqata Kommunia havde overskud i 2017, trods de gode konjunkturer. Finansloven for 2019 overholder budgetlovens krav til, at der ikke må være et underskud over den kommende fireårige periode (2019-2022), men kravet opfyldes kun netop. I lyset af de gunstige konjunkturer ville det være hensigtsmæssigt med en mere stram finanspolitik for at mindske risikoen for overophedning.

På længere sigt udestår der fortsat en udfordring med at sikre en langsigtet balance mellem udgifter og indtægter for selvstyre og kommuner (finanspolitisk holdbarhed). Holdbarheds- og vækstplanen fastlægger en strategi for at løse dette problem, primært baseret på besparelser og en stram udgiftsstyring. Det er en stor udfordring at sikre en meget stram budgetdisciplin over en lang årrække. Det bør overvejes at styrke indsatsen med at bringe flere varigt fra offentlig forsørgelse og i beskæftigelse. Det vil medvirke til en mere lige indkomstfordeling, bidrage til at løse holdbarhedsproblemet og styrke processen mod en mere selv bærende økonomi.

Beskatningen af den rekordstore omsætning i fiskeriet – og afledte positive effekter i den øvrige økonomi - har de seneste år givet så høje indtægter i de offentlige kasser, at man politisk har tilsidesat den forsigtighed, der bør præge opgangstider. GE er alvorligt bekymret over, at

landskassens økonomi ikke i højere grad konsolideres til dårligere tider og man i tide reducerer det strukturelle underskud i de offentlige finanser.

GE finder det modsætningsfyldt, at man på den ene side varsler administrative besparelser samtidigt med, at man varsler hjemtagning af nye komplekse og omkostningstunge forvaltningsområder.

Den offentlige sektor lægger i forvejen beslag på 40 procent af arbejdsstyrken og vil med en udvidelse af den offentlige sektor øge konkurrencen om arbejdskraften med den private sektor, som skal skabe den vækst og nye indtægter, der skal finansiere fortsat ambitiøse udvidelser af den offentlige service og velfærd.

Dertil kommer, at man forlods medregner forventede besparelser af påtænkte, men ikke færdiggjorte eller eksekverede politiske reformer.

Uddannelse er fortsat en akkilleshæl

En afgørende forudsætning herfor er en forøgelse af befolkningens uddannelsesniveau. Der er sat ambitiøse mål for uddannelsesområdet. 70 procent skal i 2040 opnå en erhvervskompetencegivende uddannelse inden de fylder 35 år. Udviklingen viser et blandet billede. På den ene side er der forbedringer, men på den anden side er der langt til at opfylde målsætningen. Omkring 44 procent af en årgang har stadig folkeskolen som højeste uddannelse, når de runder 35 år. En fremskrivning viser endvidere, at med det nuværende uddannelsesmønstre vil målsætningen om 70 procent ikke blive opnået i 2040. Derfor vil en stor andel af den samlede arbejdsstyrke fortsat have folkeskolen som højst fuldførte uddannelse.

Der er derfor et behov for at styrke indsatsen på uddannelsesområdet. I finansloven for 2019 er der lagt op til en uddannelsesreform, som skal sikre et bedre sammenhængende uddannelsessystem. Der ventes en indstilling til politisk beslutning i 2019 eller 2020, hvorefter de politiske forhandlinger kan begynde. Det er en meget lang horisont i forhold til velkendte og væsentlige problemstillinger ikke mindst i folkeskolen. Omkostningen ved en sådan langstrakt proces er, at flere årgange kan blive tabt igennem uddannelsessystemet.

Den afgørende begrænsning for fremskridt på uddannelsesområdet er ikke de institutionelle rammer for uddannelsessystemet. Problemerne ligger snarere i resultaterne; at mange elever ikke får de grundlæggende faglige forudsætninger i folkeskolen, og dermed muligheder for at komme videre i uddannelsessystemet. Udfordringen er at sætte ind i forhold til disse problemer via et samarbejde mellem forældre, lærere og politikere som resulterer i reelle forbedringer på området.

Ændringer på pensionsområdet

De senere år er der gennemført en række ændringer på pensionsområdet – højere pensionsalder, obligatorisk pensionsopsparing samt ændrede skatteregler. Der er med disse reformer taget væsentlige fremadrettede skridt til at sikre et finansielt grundlag for rimelige pensioner for alle ældre. Der er fastlagt en hensigtsmæssig grundstruktur, men den obligatoriske pensionsopsparing efterlader problemer på grund af friholdelse af modtagere af overførselsindkomster og forskelle i

kravene til lønmodtagere og selvstændige. Desuden forekommer det meningsløst, at man kan hæve opsparingen til pension allerede året efter, at opsparingen har fundet sted.

Lufthavnspakken

Inatsisartut har besluttet at anlægge nye lufthavne i Nuuk, Ilulissat og Qaqortoq. I begyndelsen af september indgik den danske regering og Naalakkersuisut en principaftale om dansk engagement i udbygningen af lufthavnene i Nuuk og Ilulissat samt et styrket erhvervssamarbejde mellem Danmark og Grønland. Den vedtagne finansieringsmodel for lufthavnene betyder både en væsentlig reduktion af lånebehovet via statens kapitalindskud og lavere finansieringsomkostninger på det resterende lånebehov som følge af statens genudlån/garantier. Denne finansieringsstruktur har afgørende betydning for de samfundsøkonomiske konsekvenser af at udbygge de to lufthavne.

Finansieringsomkostningerne reduceres markant, og Selvstyrets risici ved projekterne reduceres betragteligt, og det gør de offentlige finanser mere robuste. Projekterne er stadig store i forhold til økonomiens størrelse, og både Økonomisk Råd og Grønlands Erhverv har anbefalet en gradvis udbygning, som vil medvirke til at mindske risikoen ved projekter herunder risikoen for overophedning af økonomien i etableringsfasen.

Økonomisk Råd har tilkendegivet, at det vil være hensigtsmæssigt, hvis anlæggelsen af lufthavnene i Nuuk og Ilulissat tilrettelægges således, at byggerierne ikke finder sted på samme tid. Også Grønlands Erhverv mener, at det vil være fornuftigt at bygge lufthavnene i etaper for at undgå overophedning af økonomien og for at undgå et stort lønpres på arbejdsmarkedet som følge af det kolossale behov for både hjemmehørende og tilkaldt arbejdskraft, som flere store projekter på én gang vil medføre.

Lufthavne og regionalpolitik

Lufthavnsstrukturen har store regionalpolitiske konsekvenser. De regionalpolitiske perspektiver er også en begrundelse for den konkrete udformning af pakken og en afgørende del af den politiske debat herom. Alle regionalpolitiske problemer kan ikke løses med lufthavne, og der er behov for en overordnet regionalpolitisk afklaring.

GE har ofte påpeget sammenhængen mellem en god infrastruktur og erhvervsudviklingen. Økonomisk Råds rapport om Grønlands økonomi 2018, der blev offentliggjort i oktober 2018, noterer da også, at de regionalpolitiske perspektiver er en begrundelse for den konkrete udformning af lufthavnspakken og en afgørende del af den politiske debat om pakken.

De regionalpolitiske spørgsmål dominerer ikke alene debatten om lufthavne, men også en række andre områder, herunder fiskeripolitikken, placeringen af offentlige institutioner og udligning mellem kommunerne.

Der er behov for en afklaring af de enkelte regioners udviklingsmuligheder og potentialer, og dermed de mest hensigtsmæssige virkemidler for de enkelte områder. I fravær af en sådan politisk stillingtagen er der en risiko for, at regionalpolitiske spørgsmål kommer til at blokere for

nødvendige initiativer til styrkelse af erhvervsudviklingen, og det vil forsinke eller forhindre udviklingen af en mere selv bærende økonomi.

Det effektive fiskeri i farezonen

Fiskeriet er landets hovederhverv, og fiskeripolitikken er derfor grundstenen i erhvervspolitikken. Havets ressourcer er en fælles ressource, der skal udnyttes, så det samfundsmæssige afkast bliver størst muligt. En væsentlig forudsætning herfor er en fastsættelse af kvoter, som sikrer et bæredygtigt fiskeri. Større kvoter end rådgivningen kan give kortsigtede gevinster, men medføre store langsigtede omkostninger for både fiskere og samfundet. Det er derfor bekymrende, at der for en række arter fastsættes kvoter væsentligt over rådgivningen.

Der har været en stor forøgelse i antallet af licenser i fiskeriet, men set både i forhold til kvoterne og mulighederne for effektiviseringer i fiskeriet er dette ikke en hensigtsmæssig udvikling. Udviklingen binder flere ressourcer i fiskeriet end nødvendigt, hvilket mindsker effektiviteten og dermed det samfundsmæssige afkast i fiskeriet og andre erhverv.

En selv bærende økonomi med højere velstand fordrer, at muligheder for effektiviseringer udnyttes, så der kan frigøres ressourcer til andre erhverv for dermed at opbygge et bredere erhvervsgrundlag. Den aktuelle konjunktursituation understreger vigtigheden af at undgå, at ressourcer ineffektivt bindes i bestemte erhverv og aktiviteter. Mere fundamentale ændringer i fiskerilovgivning er til politisk diskussion, herunder omfordeling af kvoter.

GE mener, at erhvervspolitikken bør indrettes efter at sikre størst mulig effektivitet og værdiskabelse, og at fordelingspolitiske hensyn bør overlades til indretningen af skatte- og afgiftssystemet samt uddannelsespolitikken.

Selvstyret er en barriere for råstofindustrien

I lyset af de seneste års nedgang i investeringer i efterforskningsaktiviteterne finder GE det ekstra påkrævet, at man politisk styrker effektiviteten og kvaliteten i de processer, der skal føre projekterne fra efterforskning til åbning af nye miner.

GE kritiserer, at der mangler synkronisering mellem de råstofpolitiske ambitioner og de ressourcer, der afsættes til effektiv sagsbehandling. GE har sammen med aktørerne i råstofindustrien fremlagt konkrete anbefalinger til præciserende udfyldning af de juridiske rammer for udstedelse af udnyttelsestilladelser. I branchen er der enslydende kritik af den måde processerne foregår på i dag. De er langstrakte uden sikre juridiske holdepunkter og deadlines, hvilket gør investorerne usikre og tilbageholdende. Resultatet af de udstrakte processer er også, at oplagte projekter alt for sent opnår udnyttelsestilladelse.

GE anbefaler også, at der sættes ekstra skub i arbejdet med en revision af den nuværende olie- og mineralstrategi, som er utidssvarende, herunder etableringen af et råstofråd. Planerne om eventuel genoptagelse af olieefterforskningsaktiviteter, som det blev foreslået i Naalakkersuisuts første forslag til finanslov for 2019, mener GE bør forankres i en samlet ny strategi.

Grønland har hårdt brug for "proof of concept" (= bevis på at det kan lade sig gøre) på mineralområdet for at bane vejen for de store nødvendige investeringer.

Virksomhederne mangler arbejdskraft

Virksomhedernes største aktuelle problem er manglen på arbejdskraft. I september manglede GE's medlemsvirksomheder knap 1.000 medarbejdere. Det viste en undersøgelse, som HS Analyse gennemførte.

306 medlemsvirksomheder fordelt på ni brancher blev bedt om at besvare fire enkle spørgsmål. 157 virksomheder svarede, hvilket giver en svarprocent på 51,3, som anses for at udgøre et retvisende undersøgelsesgrundlag, og som giver et godt billede af efterspørgslen efter arbejdskraft.

Undersøgelsen viste, at GE's medlemsvirksomheder på undersøgelsestidspunktet manglede 713 faglærte og 264 ufaglærte medlemmer. Vægtingen af tallene blev foretaget på grundlag af lønsum.

Behovet for arbejdskraft findes i alle brancher og i de fleste jobkategorier. Manglende arbejdskraft står i dag i vejen for, at virksomhederne kan drives og udvikles optimalt. Og med de store anlægs- og byggeopgaver, der er på vej, vil behovet for arbejdskraft stige betydeligt i de kommende år.

Fortællingen om brolæggeren

Et konkret og synligt eksempel på virksomhedernes akutte mangel på arbejdskraft er 50 paller brosten, som står på den nye parkeringsplads ved siden af GE's hus i Nuuk. I sommeren 2017 nåede en dansk brolægger at lægge fliser på cirka halvdelen af parkeringsarealet mellem GE's bygning og retsvæsenets ejendomme. Brolæggeren beskæftigede samtidig tre-fire lokale arbejds mænd, men brolæggeren kom ikke i sommeren 2018, for der var brug for ham i Danmark. Så arbejdet i Nuuk kunne ikke færdiggøres – og dermed var der heller ikke job til lokale.

Eksemplet er et godt symbol på manglen på arbejdskraft og hvordan begrænsninger i rekruttering af udenlandsk arbejdskraft samtidig betyder færre job til hjemmehørende. Fortællingen om, at den udenlandske arbejdskraft holder de lokale ude af arbejdsmarkedet er forkert og manipulerende. Der er fuld beskæftigelse de fleste steder, og det er fortællingen om brolæggeren, politikerne bør fortælle. Vi står med det største problem nogensinde, når det handler om at finde arbejdskraft.

GE foreslår en ordning som på Færøerne

Undersøgelsen om den manglende arbejdskraft fik meget omtale i medierne, men selv om Inatsisartut nu har vedtaget lufthavns pakken, som kræver en meget stor forøgelse af arbejdsstyrken, efterlyser GE fortsat konkrete skridt, der viser, at Naalakkersuisut forstår og bakker op om ønsket om at gøre det lettere for virksomhederne at rekruttere udenlandsk arbejdskraft. Manglen på arbejdskraft kalder på politisk ansvarlighed.

På et møde i november 2018 tilkendegav Naalakkersuisoq for Råstoffer og Arbejdsmarked Erik Jensen (Siumut), at han ville drøfte mulighederne for en hurtigere sagsbehandling af tilladelserne

til udenlandsk arbejdskraft med Udlændingestyrelsen i Danmark. Desuden var Erik Jensen ikke afvisende over for GE's forslag om at overveje muligheden for at indføre en såkaldt "Færøordning". GE fremsatte dette forslag første gang allerede i 2014 og igen i august 2018, da Vittus Qujaukitsoq (Nunatta Qitornai) var Naalakkersuisoq for Arbejdsmarked.

GE mener, ligesom Økonomisk Råd, at der skal åbnes for udenlandsk arbejdskraft. Sker det ikke, kan manglen på arbejdskraft bremse den økonomiske vækst, og lufthavnsprojektet og andre store projekter risikerer at blive forsinkede, dyrere eller slet ikke gennemført.

Konkret peger GE på, at Grønland bør indføre principielt samme model for rekruttering af udenlandsk arbejdskraft, som gælder på Færøerne. Færøernes Landsstyre har lavet en politisk aftale med Danmark, som gør det muligt for virksomhederne at give deres udenlandske medarbejdere lov til at arbejde, mens deres ansøgninger bliver behandlet. Ordningen fungerer fint – den træder i kraft for bygge- og anlægssektoren, når ledigheden er under seks procent, og falder ledigheden til 3,5 procent i andre brancher, bliver ordningen gældende der.

I december 2018 sagde statsminister Lars Løkke Rasmussen i folketinget, at han er indstillet på, at sagsbehandlingen, når det gælder udenlandske arbejdskraft til Grønland, bliver hurtigere. Statsministeren tilkendegav, at han var "åben over for at speede processen op" og villig til at se på, om der eventuelt er nogle administrative barrierer, hvis Grønland har brug for udenlandsk arbejdskraft.

Statsministeren foreslog konkret, at der blev holdt et møde med integrationsminister Inger Støjberg og lovede på hendes vegne, at hun vil gå konstruktivt ind i arbejdet.

Uddannelsespolitik – kampagnefællesskab med IMAK

Strukturen i uddannelsessystemet er grundlæggende forkert. Navnlig i folkeskolen er problemerne tårnhøje. Skolereformen fra 2012 burde for længst være fuldt gennemført og forankret i den daglige undervisning, men den positive udvikling er udeblevet.

60 procent af den grønlandske befolkning har folkeskolen som højeste uddannelsesniveau. Blot 13 procent har en videregående uddannelse.

Der er mange ledige stillinger på skolerne, og flere fag undervises af lærere, der ikke er uddannet i fagområdet. Desuden er sygefraværet blandt lærerne højt.

Det er en kæmpe udfordring for det grønlandske samfund – og for virksomhederne. 62 procent af medlemsvirksomhederne i Grønlands Erhverv mangler kvalificeret arbejdskraft. Der er fortsat en høj udvandring fra Grønland (cirka 3.000 personer årligt), som påvirker stabiliteten og kvaliteten på arbejdsmarkedet. Grønlandsk selvstændighed kan ikke opnås, så længe landet ikke er selvforsynende med kvalificeret arbejdskraft.

Grønlands Erhverv har i samarbejde med lærernes faglige organisation, IMAK, peget på de tre vigtigste løsningsområder: Det handler om *ledelse, faglighed samt de fysiske rammer og redskaber*. Organisationerne har samtidig fremlagt konkrete forslag til, hvordan der skabes

kvalificeret ledelse, hvordan fagligheden sikres og hvad der kræves af rammerne og redskaberne, f.eks. digitale redskaber, på de enkelte skoler

I forbindelse med valget til Inatsisartut i april 2018 gennemførte GE og IMAK en vellykket kampagne med mottoet "Uddannelse er Grønlands vigtigste råstof". Kampagnesamarbejdet fortsætter. Samarbejdet mellem organisationerne skal engagere de aktive parter i sagen, så det er klart, at Grønland står på en brændende platform. Eksempel: Forældre er også vælgere, og de skal kræve politisk handling nu!

Mennesker, der arbejder i GE's medlemsvirksomheder, er også forældre – de skal tale sagen lokalt og stille krav om politisk handling både lokalt og nationalt. Meningen er, at der skal lægges maksimalt pres på politikerne, der forholder sig passivt og er enige uden at handle.

Kampagnesamarbejdet er samtidig en invitation til dialog. Og GE og IMAK insisterer på, at Selvstyrets uddannelsesdepartement åbner sig og inviterer organisationerne til dialog med politikerne og embedsmændene, så vores ekspertise bruges aktivt til at finde de rette løsninger.

IMAK og GE er medspillere ikke modspillere. Men det er nødvendigt, at organisationerne tager førertrøjen på som eksperter og fortæller politikerne, hvad de skal gøre. Det er med andre ord nødvendigt med politisk aktion. Kravet er, at der inden udgangen af 2019 gennemføres løsninger på de nævnte udfordringer: Ledelse, faglighed samt fysiske rammer og redskaber.

Fiskeriet og eksporten

Naalakkersuisuts forslag til ny fiskerilov bortfaldt i forbindelse med valget til Inatsisartut den 24. april 2018.

Koalitionen, der blev dannet efter valget, genfremsatte lovforslaget og svigtede samtidig løftet i koalitionsaftalen om, at *"den kommende fiskerilov skal udgøre en langtidsholdbar løsning for erhvervet, hvorfor koalitionspartierne – i samarbejde med områdets interessenter – vil udarbejde et nationalt kompromis, som skal sikre størst mulig gavn for hele samfundet"*.

GE protesterede mod dette løftebrud og videreførte i samarbejde med KNAPK kampagnen "Bevar Grønlands fiskeri", som blev lanceret forud for valget til Inatsisartut.

I det politiske aftalegrundlag for den nuværende koalition, som blev dannet i oktober 2018, gentages løftet om, at en fiskerikommission skal lave forarbejdet til en ny fiskerilov med henblik på at fremsætte et lovforslag på Inatsisartuts forårssamling i 2019.

Som nævnt tidligere har GE udarbejdet et konkret forslag til kommissorium for fiskerikommissionen. Men Naalakkersuisut nøler. Der foreligger endnu ikke et kommissorium for kommissionen, og dens endelige sammensætning kendes heller ikke. Det er naturligvis utilfredsstillende, at Naalakkersuisut tøver med kommissionsarbejdet og derved forlænger uvisheden om de fremtidige rammebetingelser for fiskerierhvervet.

Kampagnesamarbejde med KNAPK

Kampagnesamarbejdet med KNAPK og SIK, "bevar Grønlands fiskeri", var på vågeblus hen over sommeren 2018, men op til Inatsisartuts efterårssamling blev kampagneaktiviteten speedet op på Facebook og med bannerannoncer i netavisen sermitsiaq.AG.

Hensigten med den øgede kampagneaktivitet var at minde politikerne om deres løfte om et nationalt kompromis om en ny fiskerilov. Erik Jensen (Siumut), som var Naalakkersuisoq for fiskeri og fangst, indtil Kim Kielsen dannede en ny mindretalskoalition, havde stik imod de flotte politiske hensigtserklæringer tilkendegivet, at han ville blæse på et nationalt kompromis, men tværtimod genfremsætte det forslag til ny fiskerilov, som led skibbrud i forbindelse med forårets valg til Inatsisartut.

Det var dette lovforslag, som førte til organisationernes meget intensive modkampagne, som afdækkede lovforslagets alarmerende konsekvenser for fiskerierhvervet, relaterede erhverv og samfundsøkonomien.

I kampagneforløbet har der været løbende opdateringer på Facebooksiden "Bevar Grønlands fiskeri", og mange kyndige personer har bidraget til kampagnen med udtalelser til små videoer, som er blevet eksponeret via Facebook og YouTube. Kampagnen har desuden udløst stor medieaktivitet med såvel journalistiske artikler, interviews, radio- og tv-indslag samt kronikker og indlæg, som GE selv har stået for.

Fiskerikampagnen har haft folkelig appel. Og kampagnen har påvirket partierne. Det så vi bl.a. med dannelsen af mindretalskoalitionen, hvor der blev reflekteret positivt på fiskerierhvervets krav om, at en ny fiskerilov bliver forberedt i en kommission, hvor erhvervet skal medvirke.

Brexit – eksporten i fare

Hvis Storbritannien siger farvel til EU uden en aftale, kan det medføre, at Grønlands eksport af fisk og skaldyr til landet bliver pålagt 20 procent told. Det vil være en bét for store eksportvirksomheder som Royal Greenland og Polar Seafood, for det britiske marked er eksportørernes største enkeltmarked for kogte og pillede rejer

Storbritannien går solo og forlader EU ved udgangen af marts. Det sker muligvis uden en aftale med EU, efter at det britiske parlament afviste det forhandlingsresultat, som premierminister Theresa May havde opnået efter hårde forhandlinger i Bruxelles.

Den såkaldte hårde Brexit kan bringe Grønland i en vanskelig position, hvis vi ikke får forhandlet en bilateral frihandelsaftale med briterne på plads, for en toldmur på 20 procent er WTO-standard (WTO: Verdenshandelsorganisationen). Det vil påvirke op mod halvdelen af produktionen og cirka 1.500 ansatte i den grønlandske fiskeflåde og i fiskefabrikkerne.

Især på kort sigt kan toldmuren få uheldige konsekvenser for de grønlandske eksportører af fisk og skaldyr, fordi Storbritannien aftager en stor del af den grønlandske rejeproduktion.

Frihandelsaftale

Færøerne og Storbritannien har indgået en frihandelsaftale. Det betyder, at Færøernes samhandel med briterne er sikret og kan fortsætte nogenlunde uhindret efter Brexit. Færøernes eksport til Storbritannien havde i 2017 en værdi af 770 millioner kroner.

Grønland har haft flere embedsmandsmøder med Storbritannien om markedsadgangen til landet efter Brexit. Eksportørerne frygter, at Brexit ikke blot kan få direkte konsekvenser for eksporten til Storbritannien, men at Storbritanniens farvel til EU også kan få indflydelse på aftaleforholdet mellem Grønland og EU.

Grønland og EU har et tæt forhold på grund af historiske, politiske, økonomiske og kulturelle bånd. Men forholdet har ændret sig fra at have et udviklingsformål til et, der gensidigt skal være til begge parter fordel og som anerkender hinandens vigtighed.

Fiskeriaftalen er et væsentligt omdrejningspunkt i samarbejdet mellem Grønland og EU. Men Brexit vender op og ned på de hidtil kendte rammer for samarbejdet. I dag har fiskeriaftalen med EU negativ værdi for Grønland. Derfor opfordrer GE Naalakkersuisut til at gå i offensiven og lægge pres på både den danske regering og EU. Enten skal Grønland kompenseres økonomisk eller endnu bedre - i form af færre fisk og skaldyr til EU. Kort sagt: Flere penge eller færre fisk.

Fiskeriaftalen med Grønland er meget vigtig for EU; det skal vi forstå at udnytte. Samlet set kan Brexit og de forskellige aftaleforhold med EU medføre store økonomiske tab for Grønland, og allerede nu står vi til at miste et trecifret millionbeløb på grund af Brexit og spareplaner i EU.

Grønlands konkurrenceevne

Teknologiudviklingen buldrer med fuld kraft henimod, at fisk fremover vil være uberørt af menneskehænder. Den udvikling harmonerer ikke med flere partiers ønske om få flere aktive i fiskerierhvervet.

Vil Grønland i fremtiden være konkurrencedygtig på verdensmarkedet for fisk og skaldyr? Det er det helt store spørgsmål, som nødvendigvis bør være ledetråden for fiskerikommissionens arbejde. Men den usikkerhed, som skiftende Naalakkersuisut har påført fiskerierhvervet er gift for investeringslysten, fordi ingen ved, hvordan fiskerilovgivningen vil se ud i fremtiden. Derved risikerer Grønland at blive overhalet af andre fiskerinationer, som investerer massivt i ny teknologi, der effektiviserer fiskeriet og medfører, at færre mennesker kan producere mere både til søs og i fabrikkerne i land.

Teknologiudviklingen betyder kort og godt, at antallet af medarbejdere til søs og på land reduceres, og at fisk og skaldyr fremover vil være uberørt af menneskehænder. Den udvikling står i skærende modsætning til nogle partiers ønske om, at tiltrække flere unge til det grønlandske fiskerierhverv med den konsekvens, at flere fiskere skal fange den samme mængde fisk.

Konkurrencen på verdensmarkedet er benhård, men Grønland klarer sig godt - især fordi det havgående fiskeri er blandt verdens mest effektive, og fiskefabrikkerne ombord på trawlerne og i land forarbejder råvarer af meget høj kvalitet. Men den position kan hurtigt blive sat over styr, og det vil ramme hårdt, fordi fiskeindustrien trækker et enormt stort læs i den grønlandske økonomi.

Moderne teknologi er et helt afgørende parameter for at klare sig i den internationale konkurrence på verdensmarkedet for fisk og skaldyr. Derfor er trawlerne udstyret med de seneste teknologiske fremskridt for at hjælpe med at øge fangsten. Nutidens fiskefartøjer er fyldt med avanceret elektronisk udstyr, som både skal hjælpe med at øge fangsten og sikre besætningens sikkerhed og arbejdsvilkår.

Fiskefabrikkerne i land har også for længst taget den moderne teknologi til sig. Fabrikkerne forbedrer hele tiden råvareudnyttelsen ved hjælp af automatisering og robotteknologi til udsækning, filetering, pakning, kvalitetskontrol og rengøring.

Den voldsomme teknologiudvikling i det moderne fiskeri bidrager til lønsomheden og konkurrenceevnen. Men udviklingen betyder samtidig, at det er nødvendigt at reducere antallet af beskæftigede i fiskerierhvervet. I dag beskæftiger det grønlandske fiskeri lidt over 4.000 mennesker. Står det til nogle af partierne i Inatsisartut skal en ny fiskerilov sikre, at fiskeriet fremover skal beskæftige endnu flere ved at give flere mulighed for at blive fisker, samtidigt med at indhandlingsmulighederne skal forbedres.

Forkert politik

GE har ofte påpeget, at det er en helt forkert politik, og på Økonomisk Råds seminar i januar 2019 advarede medlem af Økonomisk Råds formandskab, professor Claire Armstrong om, at udviklingen i Grønland går stik imod andre lande, hvor antallet af fiskere reduceres.

En forkert fiskeripolitik vil medføre, at Grønland får meget svært ved at forblive konkurrencedygtig på verdensmarkedet, når andre lande investerer massivt i teknologi og effektivisering af fiskeriet, mens vi herhjemme har en helt anden dagsorden.

Samarbejde med andre organisationer

Som en central aktør i det grønlandske samfundsliv har Grønlands Erhverv som organisation et veludviklet netværk.

Vi har et tillidsfuldt samarbejde med KNAPK, som ofte resulterer i fælles holdninger i Fiskerirådet og i dialogen med de relevante myndigheder samt i fællesudtalelser om fiskeripolitiske spørgsmål. Endelig illustrerer den omfattende kampagnesamarbejde i forbindelse med fiskeriloven, som er behandlet i et andet afsnit af denne beretning, det gode samarbejde.

Selv om vi på arbejdsmarkedet har SIK som overenskomstmodpart, er der i hverdagen et godt samarbejde med lønmodtagerorganisationen. Vi er enige om en række spørgsmål og udtaler os jævnlige til myndigheder og offentlighed med én stemme.

I beretningsperioden har Grønlands Erhverv desuden haft et godt samarbejde med lærernes faglige organisation som skildret i et andet afsnit i beretningen.

Grønlands Erhverv har et mangeårigt samarbejde med de danske erhvervs- og arbejdsgiverorganisationer Dansk Erhverv, hotel- og restaurationsarbejdsgiverne i HORESTA, entreprenørerne i Dansk Byggeri samt Dansk Arbejdsgiverforening. Desuden samarbejder vi via

den såkaldte Råstofklynge, Arctic Cluster of Raw Materials, med DI (Dansk Industri) og DTU (Danmarks Tekniske Universitet).

Samarbejdet i Råstofklyngen fungerer godt, og en stor del af klyngens medlemmer er medlemmer i Grønlands Erhverv. Råstofklyngen arrangerer hvert efterår konferencen "Greenland Conference" i Industriens Hus i København. Konferencen er altid velbesøgt af mange internationale deltagere og med indlæg fra bl.a. Grønlands Erhverv. Råstofklyngen og GE samarbejder desuden om PDAC i Toronto.

GE's netværk omfatter foruden de nævnte parter også Foreningen for Entreprenørskab, som har etableret sig med kontor i Nuuk, og Mind Your Own Business, som er et iværksætterprojekt, der henvender sig til unge drenge. GE er desuden medlem af Transparency International Greenland.

Overenskomstforhandlinger med SIK og Finansforbundet

De kollektive overenskomster med Finansforbundet og SIK skal fornyes i foråret 2019. Der er aftalt forhandlinger med Finansforbundet fra 25. februar til 28. februar og med SIK fra 18. marts til 20. marts.

De gældende overenskomster er aftalt for en treårig periode. De blev aftalt efter konstruktive forhandlingsforløb, hvor der hurtigt blev opnået enighed om overenskomster med moderate og ansvarlige lønstigninger. Grønlands Erhverv vil forsøge at videreføre den åbne dialog og tillid, som er skabt de senere år.

Forhandlingsforløbene og eventuelle resultater vil fremgå af formandens mundtlige beretning til delegeretmødet.

GE's kommunikation

GE's kommunikation hviler på flere ben og er forankret i organisationens kommunikationsstrategi. Vores kommunikation er åben og transparent, den finder sted ved hyppige journalistiske interviews til de grønlandske medier om aktuelle spørgsmål, men desuden benyttes sociale medier, medlemsbladet Aurora, den ugentlige nyhedsmail til medlemsvirksomhederne og organisationens hjemmeside www.ge.ga.gl, og GE er ofte afsender af kronikker og klummer i Sermitsiaq og AG.

Kampagner

I perioden siden delegeretmødet i 2017 er der produceret flere pjecer: "Kort og godt om Grønlands Erhverv", "Vejledning om obligatorisk indbetaling til pension" samt hvervepjecen "Hvorfor være medlem af Grønlands Erhverv (GE)".

GE's eksterne kommunikation har været intensiv i flere kampagneforløb på de sociale medier og i form af annoncer i de to grønlandske aviser.

I samarbejde med KNAPK og SIK har vi gennemført kampagnen "Bevar Grønlands fiskeri" som modsvar til det forslag til ny fiskerilov, som et tidligere Naalakkersuisut ville gennemføre, selv om det dokumenteret ville skade samfundsøkonomien.

Lovforslaget bortfaldt i forbindelse med valget til Inatsisartut i april 2018. Efter dannelsen af den aktuelle mindretalskoalition, som vil lægge det lovforberedende arbejde ud i en kommission, hvor erhvervet og dets organisationer skal medvirke, har kampagnen været på vågeblus. Organisationerne er dog klar til at genoptage kampagneaktiviteterne, hvis kommissionsarbejdet munder ud i et lovforslag, som vil skade fiskeriet og samfundsøkonomien.

I samarbejde med lærernes faglige organisation IMAK gennemførte vi i forbindelse med valget til Inatsisartut i april 2018 en vellykket kampagne med mottoet "Uddannelse er Grønlands vigtigste råstof". Kampagnen, som havde primært fokus på folkeskolen, skabte synergi og havde gennemslagskraft.

Uden uddannede unge bliver vi aldrig i stand til at imødekomme landets behov for kvalificeret arbejdskraft, og vi bliver ikke en selvforsørgende selvstændig nation. Derfor fortsætter samarbejdet for at påvirke politikere og befolkning.

Aurora

Medlemsbladet Aurora har fundet en fast form efter en grafisk opdatering, og med den faste rubrik "Nyt fra lokalforeningerne" er bladets indhold nu ikke længere udelukkende kommunikation fra sekretariatet, men også en platform for information om aktuelle forhold i lokalforeningerne og landets kommuner.

Aurora distribueres til alle medlemsvirksomheder, og en del af oplaget distribueres til de mange offentlige institutioner og kontorer i Nuuk. Bladet udkommer fire gange årligt; i 2018 udkom Aurora imidlertid kun tre gange, da den fjerde udgivelse - årets sidste - kolliderede med et bestyrelsesmøde.

Bestyrelsen har drøftet udgivelsesform og -frekvens, herunder digitalisering af bladet, da porto og distribution er en væsentlig post på budgettet. Bestyrelsen er dog enig om at Aurora fortsat skal udgives i printformat, og eventuelt kun tre gange om året. Bestyrelsen har desuden bedt sekretariatet undersøge, om der kan optages annoncer i bladet.

CSR Greenland

Samarbejdet i CSR Greenland går rigtig godt. CSR Greenland har sekretariat i GE-huset i Nuuk og er fast bemandedet med en sekretariatschef, en kommunikationsmedarbejder og en studentermedhjælp. GE's direktør er formand for CSR Greenland.

CSR Greenlands indsatser er udvalgt i samarbejde med medlemmerne. Indsatserne repræsenterer de områder, som medlemsvirksomhederne vurderer, hvor vi i fællesskab kan skabe de største positive forandringer i Grønland.

CSR Greenland har defineret sin vision som et ønske om en bæredygtig udvikling i Grønland, hvor Grønland hænger sammen socialt og økonomisk, og vi sammen værner om miljøet. CSR Greenland tager i sit arbejde udgangspunkt i FN's 17 verdensmål for en bæredygtig udvikling.

Sundhed

CSR Greenland har i partnerskab med Departementet for Sundhed og Grønlands Idrætsforbund igangsat et treårigt projekt om 'Sunde Arbejdspladser', hvor der etableres et korps af sundhedsambassadører hos virksomhederne i Grønland. Der er rigtig god opbakning til indsatsen fra virksomhederne, ligesom indsatsen understøtter "Inuuneritta II" - Naalakkersuisuts strategi og målsætning for folkesundheden 2013-2019.

Projektet "Sunde arbejdspladser" afsluttes i 2019 og planen er, at Grønlands Idrætsforbund overtager initiativet med henblik på fremover at udbyde en uddannelse indenfor området.

I hele projektperioden har Center for Folkesundhed/SIF været koblet på projektet med evaluering af processen. Med baggrund i den indsamlede data udarbejdes for de større virksomheder, der deltager i "Sunde arbejdspladser", en specifik virksomhedsbaseret rapport med baggrund i virksomhedens besvarelser. For mindre virksomheder gælder, at de modtager en mindre rapport med "trends" som er evidente på tværs af de deltagende virksomheder.

Center for Folkesundhed er koblet på projektet "sunde arbejdspladser", fordi SIF i forvejen udarbejder gennemfører undersøgelser og analyserer på folkesundheden i Grønland.

Uddannelse

"Skole-erhverv" samarbejdet blev gennemført som pilotprojekt i perioden 2015-2017, og fortsætter i en ny periode med start i 2019. Målet er at hæve andelen af elever, der fortsætter videre i en ungdomsuddannelse efter folkeskolens afgangseksamen med 35 procent. Målet har udgangspunkt i ønsket om at understøtte og bidrage til, at flere vælger en uddannelse samt at nedbringe andelen af en ungdomsårgang som enten frafalder eller af andre årsager ikke kommer videre med et uddannelsesforløb.

QAQISA er som brobygningsindsats det projekt der kobler skole og erhvervsliv sammen før eleven afslutter folkeskolen. Midlet er at implementere QAQISA i alle fem kommuner i perioden 2019-2021.

QAQISA understøtter derfor både FN's verdensmål og behovet for en tidlig indsats, som Økonomisk Råd anbefaler. QAQISA kan sammen med de implicerede parter skærpe elevens opmærksomhed omkring uddannelsesvalg, ligesom interessenterne gennem deres engagement i QAQISA netop kan bistå den grønlandske folkeskole med brobygningen til erhvervslivet.

Miljø

CSR Greenland har siden 2010 været koordinator i forbindelse med planlægning og afholdelse af den årlige oprydningsdag SALIGAATSOQ. Indsatsen har gennem årene opnået god opbakning fra lokale virksomheder og kommuner. CSR Greenland bestræber på, at "Saligaatsoq – Oprydningsdag" skal blive lokalt forankret i hele Grønland. Målet er derfor at få flere deltagere til Saligaatsoq. Målet er også at flere borgere skal tage et medansvar for at holde Grønland rent året rundt.

I 2019 rettes fokus derfor mod, at få flere deltagere til Saligaatsoq som gennemføres den 12. juni. Derudover gennemføres et testprojekt indledningsvis i Nuuk med oprydning af en kyststrækning.

Testprojektet gennemføres i september i forbindelse med markering af International Coastal Clean Up Day.

Ansvarlige indkøb

Grønlands Erhverv (GE) og CSR Greenland har sammen med Transparency International Greenland (TIG) iværksat Forum for Ansvarlige Indkøb, et fælles, åbent og proaktivt dialogforum mellem aktører med interesser i indkøbsområdet fra både den offentlige og private sektor såvel som civilsamfundet. Forummet skal arbejde på at finde nye løsninger, der kan skabe vækst og nyttige partnerskaber. Anbefalingerne, der er resultatet af det foreløbige arbejde i forummet blev præsenteret i slutningen af 2017 på et møde med deltagere fra flere end 30 grønlandske virksomheder og offentlige institutioner. Anbefalingerne kan ses på www.csr.gl

CSR Greenlands rolle

CSR Greenland er sparringspartner for både erhvervslivet og for det offentlige. CSR Greenland skal være en platform for inspiration og udvikling af initiativer, der skaber bæredygtig adfærd i hele samfundet.

CSR Greenland ønsker gennem sine indsatser at være det ledende virksomhedsnetværk for CSR. For at dette mål kan lykkes, er det nødvendig med en fortsat og kontinuerlig opbakning til CSR Greenlands arbejde.

PDAC – råstofbranchens internationale mødested

GE er hvert år tovholder på en delegationsrejse til PDAC i Toronto, Canada, som er verdens største messe og conferencearrangement for den internationale mineindustri. Den grønlandsk-danske virksomhedsdelegation udgør år efter år det største erhvervsfremstød, som Rigsfællesskabet gennemfører i Nordamerika. I år deltager flere end 70 personer og 34 virksomheder; det er den største delegation nogensinde.

Formålet med delegationsrejsen, messeaktiviteterne og den årlige konference "Greenland Day", som er en integreret del af PDAC, er at skabe opmærksomhed om mulighederne på råstofområdet i Grønland blandt investorerne. Aktiviteterne koordineres i et samarbejde mellem GE, Dansk Industri/Arctic Cluster of Raw Materials, Grønlands Selvstyres råstofdepartement og Udenrigsministeriet gennem Generalkonsulatet i Toronto.

De grønlandske messestande og "Greenland Day" er altid velbesøgte, og i år bliver der skabt yderligere opmærksomhed om Grønland – også blandt medierne, da HKH Kronprins Frederik vil være til stede ved åbningen af PDAC. Kronprinsen ledsages af energi-, forsynings- og klimaminister Lars Chr. Lilleholt.

Future Greenland

Future Greenland gennemføres hvert andet år i de ulige år i kulturhuset Katuaq i Nuuk. I 2017 blev konferencen gennemført med titlen "*Kapital – Kompetence – Kapacitet*". Ud over at styrke den fælles erkendelse af, at erhvervsudviklingen er en central drivkraft i den økonomiske udvikling,

indbød konferencen til en diskussion af, hvad der kan og skal gøres for at skabe de rette betingelser for den ønskede udvikling.

Med konferencens titel blev der lagt op til at diskutere, hvad politikerne og erhvervslivet sammen kan gøre for at Grønland både i og uden for landet kan tiltrække den kapital, kompetence og kapacitet, der kræves for at skabe den ønskede udvikling.

Konferencen blev en stor succes med cirka 450 engagerede deltagere og dedikerede talere og oplægsholdere, herunder EU-kommissær Margrethe Vestager.

I år gennemføres Future Greenland konferencen den 14.-15. maj med titlen *"Økonomisk uafhængighed og politisk selvstændighed. Hvad skal der til?"* Titlen lægger op til en diskussion om, hvad politikerne, erhvervslivet og andre vigtige aktører sammen kan gøre for at realisere Grønlands ambition om større økonomisk uafhængighed.

En meget stærkere national økonomi er efter GE's opfattelse den helt grundlæggende forudsætning for at opnå større politisk selvstændighed, både som der allerede gives mulighed for inden for Selvstyrets rammer i dag og ikke mindst hvis en vision om Grønland som et uafhængigt land skal virkeliggøres.

Future Greenland 2019 er fyldigt beskrevet på www.futuregreenland.gl.

Ny struktur – revision af GE's vedtægter

Bestyrelsen har siden sidste delegeretmøde inviteret alle medlemmer, lokalforeninger og brancheudvalgene til en debat om GE's organisation og vedtægter. Sekretariatet satte derfor GE's organisation og vedtægter på dagsordenen ved besøgene hos lokalforeningerne i Qaqortoq, Nuuk, Ilulissat og Sisimiut.

Møderne med lokalforeningerne har været gode, og der har generelt været godt fremmøde. På møderne har der været en del debat om organiseringen af brancherne og antallet af medlemmer i formandskabet. De fleste har været positive over for en ændret sammensætning af brancheområderne.

Under forudsætning af at delegeretmødet vedtager vedtægtsændringerne, har bestyrelsen besluttet, at bygningshåndværkere og entreprenører slås sammen.

Råstofbranchen får sit eget brancheudvalg.

Endvidere har bestyrelsen besluttet at brancheområdet handel og kontor deles i to brancher en branche for detailhandel og en branche for liberale erhverv.

Det betyder, at GE får 10 brancheudvalg og dermed 10 repræsentanter i bestyrelsen, hvilket er et medlem mere i bestyrelsen fra brancherne.

For at motivere brancher til at tiltrække flere medlemmer indstiller bestyrelsen til delegeretmødet, at brancher med over 100 medlemmer får 2 repræsentanter i bestyrelsen. Bestyrelsen indstiller endvidere, at brancher med et kontingent på over 4 millioner kroner skal have 2 repræsentanter i

bestyrelsen. Der er på nuværende tidspunkt ingen brancher der har 100 medlemmer eller bidrager med 4 millioner kroner i kontingent.

Der er normalt valg til brancheudvalgene i lige år dvs. 2020. Bestyrelsen har, under forudsætning af vedtægtsændringernes godkendelse, besluttet, at entreprenørmedlemmerne i brancheudvalget for råstof og entreprenører overgår til brancheudvalget for Bygningshåndværkere frem til valget i 2020, hvor der så er nyvalg til brancherne.

Brancheudvalget for Handel & Kontor deles i to brancheudvalg. De nuværende medlemmer og suppleanter, der er inden for hver branche fortsætter i henholdsvis branchen for detailhandel eller liberale erhverv. I det omfang, der mangler repræsentanter i udvalgene, afholdes der suppleringsvalg efter delegeretmødet.

Der skal ligeledes afholdes suppleringsvalg til brancheudvalget for Råstof.

Valgene og konstitueringerne vil blive foretaget i umiddelbar forlængelse af delegeretmødet.

De nye medlemmer i alle udvalgene kommer til at sidde i brancheudvalgene frem til næste valg i 2020, hvor alle brancheudvalgsmedlemmerne er på valg igen.

Bestyrelsen indstiller, at de regionale repræsentanter går fra 8 til 5. De 4 repræsentanter vælges af og blandt medlemmer i hver kommune. Den 5. repræsentant skal dække nord for Disko til Tasiilaq og vælges af og blandt medlemmerne i denne region. Repræsentanten fra nord sikrer, at bestyrelsen får en geografisk spredning, der dækker hele landet.

Det indstilles, at formandskabet bliver på 6 medlemmer, én fra hver kommune og den valgte formand.

Det konkrete forslag til strukturændringer behandles under dagsordenspunkt 5.

Den Grønlandske Markedsplads

Den Grønlandske Markedsplads blev første gang introduceret for bestyrelsen for mere end et år siden. Markedspladsen, som nu er klar til at gå i luften, skal bringe sælgere og købere sammen. Konceptet er baseret på ideen om at gøre det mere attraktivt at handle lokalt. Udgangspunktet er, at mange virksomheder ikke ved, hvad man rent faktisk kan købe i Grønland. Der er derfor etableret et elektronisk system, som dele giver adgang til viden om produkter og serviceydelser, og dels giver et samlet overblik over mulighederne.

Den elektroniske markedsplads har udviklet et abonnementssystem i flere trin – afpasset efter de enkelte virksomheders størrelse og behov = startpakker. Der søges nu en samarbejdspartner – eksempelvis GE – som med foreningens styrke, ekspertise og kontaktnet kan udbrede kendskabet til markedspladsen i erhvervslivet.

Bestyrelsen er interesseret i konceptet og støtter, at det videreføres til et reelt værktøj, der giver værdi for virksomhederne i hverdagen.

Jagten på fremtiden fortsætter

Det går godt i Grønland. Vi har stærk økonomisk vækst, og beskæftigelsen har nået et nyt højdepunkt i 2018. Aldrig før har beskæftigelsen af det effektive fiskeri givet så stort et overskud til de offentlige kasser, og byggeriet har været i en højkonjunktur. Fremgangen giver et presset arbejdsmarked; virksomhederne har svært ved at finde nok kvalificeret arbejdskraft. Risikoen for overophedning er derfor høj, og der er behov for reformer og en stram finanspolitik.

Inatsisartutts beslutning om milliardstore investeringer for at forbedre infrastrukturen vil øge presset på økonomien. Grønlands Erhverv anbefaler, at projekterne bliver gennemført, så man opnår de bedste tilbud og undgår overophedning af økonomien.

Al grønlandsk politik defineres efterhånden i lyset af visionen om politisk selvstændighed. Ønsket om selvstændighed og fortsat høj levestandard er imidlertid vanskeligt at realisere, hvis der ikke er vilje og mod til at gennemføre svære politiske reformbeslutninger. Det forudsætter bl.a. et bredere erhvervsgrundlag og fokus på effektivitet og holdbarhed i både den offentlige og den private sektor. En helt grundlæggende nationaløkonomisk livsforsikring er stabile rammebetingelser for fiskeriet, ellers ender vi i enorme problemer.

Grønlands Erhverv ønsker, at erhvervspolitikken får en meget større plads på den politiske dagsorden i 2019, og erhvervslivets allerstørste udfordring lige nu – voksende mangel på arbejdskraft – skal der nødvendigvis findes et politisk svar på.

Future Greenland konferencen 14. og 15. maj 2019 vil komme med bud på, hvordan vi løser nogle af de største økonomiske og politiske udfordringer under overskriften "Økonomisk uafhængighed og politisk selvstændighed. Hvad kræver det?"

Skåret helt ind til benet mener GE, at uden en stærk folkeskole kommer vi ingen vegne. Det er urealistisk at tale om økonomisk uafhængighed og politisk selvstændighed, så længe blot 56 procent af befolkningen har folkeskolen som højeste uddannelsesniveau.

Det er derfor GE og IMAK har rettet fokus på uddannelse. For uden uddannede unge bliver vi aldrig i stand til at imødekomme behovet for kvalificeret arbejdskraft, og vi bliver ikke en selvforsørgende eller selvstændig nation. Uddannelse er vores vigtigste råstof!

Populært sagt står Grønland på en brændende platform. Det er nødvendigt, at vi alle – borgere og virksomheder – kræver politisk handling nu! Det er nødvendigt, at politikerne går i spidsen for en styrkelse af folkeskolen. Tempo, fokus og ambitioner er alt for lavt i reformprocessen, og for hver dag der går uden handling, er der unge der mister muligheden for et godt og bedre liv.

IMAK og Grønlands Erhverv har fremlagt konkrete anbefalinger, og vi har krævet en meget mere seriøs involvering af organisationernes erfaring og viden - i den fælles jagt på fremtiden, som skal indfri ønsket om social lighed og stabilitet i et samfund, som passer på sine borgere og skaber gode betingelser for virkelyst og erhvervsudvikling.

I jagten på fremtiden har Grønlands Erhverv en nøglerolle og en nødvendig stemme.